

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na temelju članka V. stavak 4. Aneksa 8. Općega okvirnoga sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 39. stavak 1. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 9. do 16. ožujka 2009. godine je donijelo

ODLUKU

I.

Povijesni spomenik – **Zgrada Krajinaputeva u Bihaću** proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 5073, k.o. Bihać-grad, što odgovara k.č. 1/487 i 1/488, k.o. Bihać (stari premjer), Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite utvrđene Zakonom o provedbi odluka Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljenoga sukladno Aneksu 8. Općega okvirnoga sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (»Službene novine Federacije BiH« br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

II.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) dužna je osigurati pravne, znanstvene, tehničke, administrativne i financijske mjere za zaštitu i prezentaciju nacionalnoga spomenika.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) utvrdit će tehničke uvjete i osigurati financijska sredstva za izradu i postavljanje informacijske ploče sa temeljnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III.

U svrhu trajne zaštite nacionalnoga spomenika utvrđuju se sljedeće zone zaštite:

I. zona zaštite obuhvaća prostor definiran u točki I. stavak 2. ove odluke. U toj zoni dopušteni su samo konzervatorsko-restauratorski radovi, radovi na prezentaciji nacionalnoga spomenika i redovitoga održavanja i radovi koji će osigurati održivu upotrebu objekta, uz odobrenje federalnoga ministarstva nadležnoga za prostorno uređenje i uz stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na razini Federacije Bosne i Hercegovine.

IV.

Stavljaju se izvan snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski spisi koji su oprečni odredbama ove odluke.

V.

Svatko a posebice nadležna tijela Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih postupaka koji mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VI.

Ova odluka dostavit će se Vladi Federacije, federalnome ministarstvu nadležnome za prostorno uređenje, nadležnoj službi zaštite naslijeđa na razini Federacije Bosne i Hercegovine i općinskom tijelu uprave nadležnome za poslove urbanizma i katastra, u svrhu provedbe mjera utvrđenih u toč. II. – V. ove odluke i nadležnome općinskom sudu u svrhu upisa u zemljišne knjige.

VII.

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom koje je dostupno na uvid zainteresiranim osobama u prostorijama i na web-stranici Povjerenstva (<http://www.aneks8komisija.com.ba>).

VIII.

Sukladno članku V. stavak 4. Aneksa 8 Općega okvirnoga sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Povjerenstva su konačne.

IX.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objave u »Službenom glasniku BiH«.

Ovu odluku Povjerenstvo je donijelo u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Martin Cherry, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović i Ljiljana Ševo.

Predsjedatelj Povjerenstva

Dubravko Lovrenović

Broj: 06.1-2-40/09-14
11. ožujka 2009. godine
Sarajevo

O b r a z l o Ź e n j e

I – UVOD

Na temelju članka 2. stavak 1. Zakona o provedbi odluka Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljenoga sukladno Aneksu 8. Općega okvirnoga sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, »nacionalni spomenik« je dobro koje je Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika proglasilo nacionalnim spomenikom sukladno čl. V. i VI. Aneksa 8., kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine (»Službeni glasnik BiH« broj 33/02), sve dok Povjerenstvo ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje i bez obzira na to da li je za dotično dobro podnesen zahtjev.

Javna ustanova Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa iz Bihaća podnijela je, dana 23. 11. 2007. godine, Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika prijedlog za proglašenje Zgrade Krajinaputeva iz perioda austrougarske uprave javnog karaktera, nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.

Sukladno odredbama Zakona, a na temelju članka V. stavak 4. Aneksa 8. i članka 35. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, Povjerenstvo je pristupilo provedbi postupka za donošenje konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

Izjava o značaju dobra

Bivši građevinski ured u Bihaću sagrađen je 1916. godine prema projektu austrijskog arhitekta Ludwiga Hubera. Građevinsko odjeljenje Zemaljske vlade u Sarajevu je bilo austrougarsko tijelo zaduženo za izgradnju javnih objekata, kao i infrastrukturnih objekata u Bosni i Hercegovini. Njegovo je sjedište bilo u Sarajevu, ali je regionalne urede imao u mnogim manjim gradovima u zemlji, kao što je ovaj primjer u Bihaću. Poput mnogih javnih zgrada i ova je bila projektirana u skladnom stilu ponovnog procvata renesanse karakterističnom za habzburške građevine širom carstva. Glavna fasada objekta je naročito dobro očuvana.

II – PRETHODNI POSTUPAK

U postupku koji prethodi donošenju konačne odluke o proglašenju predloženog dobra nacionalnim spomenikom, izvršen je uvid u:

- dokumentaciju o lokaciji imovine i sadašnjem vlasniku i korisniku dobra (kopija katastarskog plana i zemljišnoknjižni izvadak),
- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući i opis dobra i fotografije, podatke o eventualnim oštećenjima tijelom rata, podatke o eventualnim intervencijama na restauraciji ili drugoj vrsti radova na dobru, itd.

Na temelju uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje predloženog dobra, utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o dobru

Lokacija

Objekat *Zgrade Krajina puteva*, u vlasništvu „*Krajina puteva*“ iz Bihaća, nalazi se između kanala (rukavca Une) i ulice Bedem, u užem centru Bihaća, a svojim položajem, u tom dijelu središta grada, ima dominantno središnje mjesto.

Nacionalni spomenik se nalazi na k.č. broj 5073, k.o. Bihać-grad, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Povijesni podaci¹

Prema većini historičara toponim Bihać se prvi puta javlja 1260. godine u povelji – darovnici ugarskog kralja Bele IV. U srednjem vijeku grad se razvija kao slobodni kraljevski grad gdje pored tvrđave postoje i dva samostana, jedan dominikanski i jedan franjevački, zatim nekoliko crkava, veći broj trgovačkih i stambenih objekata te nekoliko obrambenih kula.

U XVI. vijeku Bihać i okolni gradovi - tvrđave, ulaze u sastav tzv. *Vojne krajine* koja čini utvrđeni obrambeni pojas prema sve učestalijim prodorima osmanskih trupa.

Osmanlijska vojska zauzima grad juna mjeseca 1592. godine. Od tada, tokom sljedeća tri vijeka, Bihać postaje važno utvrđenje Osmanlijskog carstva na krajnjem zapadu i služi kao polazna tačka za osmanlijske upade i konstantne pritiske na granice Hrvatske.

Ono što čini specifičnost ove tvrđave-grada u odnosu na druge gradove u Bosni i Hercegovini u osmanlijskom periodu jeste sačuvana urbana struktura unutar gradskih bedema iz prethodnog perioda.

U prvim godinama austrougarske okupacije graditeljska i arhitektonska djelatnost u Bosni i Hercegovini započela je u specifičnim uvjetima. Oni su određeni zatečenim prilikama s jedne, i potrebama nove vlasti s druge strane. Nesklad između stanja i potreba odredio je širinu i intenzitet gradnje u tim prvim godinama. (*Krzović, 1987, str. 13*).

“Postojeći način građenja nije odgovarao novim društvenim uslovima, a osim toga stari način nije bio ni primjenjiv za nove potrebe višenamjenskog tipa objekata. Susret sa novim rješenjima, najčešće klasicističkog izraza, koja su došla iz gradova zapadne i srednje Evrope, predstavljao je dodir sa drugačijom arhitekturom od zatečene. Geodetsko snimanje čitave Bosne i Hercegovine, u cilju uspostavljanja Bosanskog katastra, te osnivanja gruntovnica, uvođenje građevinskog reda u Bosnu i Hercegovinu, stvorilo je platformu planskog i smišljenog djelovanja. Osnivanjem Građevinskog odjeljenja Zemaljske vlade u Sarajevu, gdje se zapošljavaju brojni arhitekti iz Austrije i Češke, te osnivanje građevinskih ureda u svim manjim mjestima po čitavoj Bosni i Hercegovini, osigurava plasiranje projekata za brojne javne i stambene objekte, kako u Bihaću a tako i u Cazinu, Bosanskoj Krupi, Ključu i Sanskom Mostu. U svim ovim mjestima djeluju i grade ovi arhitekti.

Često se na projektima izvedenih objekata u Bosanskoj Krajini nalaze imena najpoznatijih arhitekata Zemaljske vlade: Josipa pl. Vancaša, Ludwiga Hubera, Rudolfa Tönnisa, Franza Blažeka, Carla Paneka i ostalih. U tom vremenu najznačajnije građevinske aktivnosti su izgradnja središta okružnih oblasti, administrativne i sudske zgrade, ali isto tako i sakralni objekti, posebno crkve, trgovačko-stambeni objekti, koji se grade uz regulaciju ulica i središta ovih gradova.

¹ Više podataka o istoriji grada Bihaća, pogledati u tekstovima odluka o proglašenju: *Istorijske građevine – Kapetanove kule i Graditeljska cjelina – Fethija džamija sa haremom, devet grobnih ploča i natpisima* u Bihaću, nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine.

Značajna i važna građevinska djelatnost je gradnja škola i to kako osnovnih, tako i srednjih škola, kao i gimnazija. Osim toga grade se banke i pošte. Tako u Bihaću, iako je poštanski saobraćaj uspostavljan još 1867. godine, dakle u osmanskom periodu, gradi se nova zgrada pošte, a zatim 1911. Hidroelektrana, kad grad dobija struju. Treba spomenuti da je već 1900. uvedena kanalizacija za dijelove grada, a vodovod 1907. godine.

Među prvim objektima koje grade austrougarske vlasti, su sjedišta okružnih vlasti, pa se tako u Bihaću adaptira Konak u te svrhe, kao i Konak u Ključu. Ovaj objekat je bio u pseudomaurskom stilu, vremenom je izgubio skoro sve ukrase.

U Bihaću se (1906) gradi zgrada suda, a zatim se 1909. planira izgradnja Vijećnice, po projektu Rudolfa Thönniesa, ali koja neće biti realizirana. Kapetanova kula biće adaptirana u zatvor, a već će 1910. godine, biti izgrađena nova zgrada zatvora. U svim većim mjestima Bosanske Krajine grade se zgrade općina, odnosno sjedište administracije i uprave. Takav objekat reprezentativnog karaktera u stilu neorenesanse biće izgrađen u Cazinu, a nešto skromniji, ali u stilu secesije grade se ovi objekti Bosanskom Petrovcu i Bosanskoj Krupi.

Arhitekta Josip plemeniti Vancaš projektuje zgradu Male gimnazije u Bihaću, kojoj se ubrzo dodaje sprat, kada postaje Velika gimnazija. Osim toga gradi se Trgovačka škola, a zatim Ruždija i Medresa. I dok su Trgovačka škola i Gimnazija u stilu neorenesanse, Ruždija i Medresa su pseudomaurskom stilu.²

Zgrada Građevinskog ureda, izgrađena je 1916. godine po nacrtima Ludwiga Hubera³, a nakon 1962. godine koristi se kao upravna zgrada *Krajinaputeva d.d.*⁴ iz Bihaća,

2. Opis dobra

Zgrada izgrađena za potrebe Građevinskog ureda u Bihaću ima podrumsko-suterensku⁵, prizemnu i spratnu etažu, te vanjsku uređenu terasu uz zapadnu fasadu objekta, površine cca 42 m², koja je funkcionalni dio restorana-pivnice koji se nalazi u suterenu zgrade.

U tlocrtno-dispozicionom smislu objekat je bio projektiran simetrično, a pravougaona osnova (gabarita cca 7,37 x 22,74 m/ širina x dužina) naglašena rizalitim istakom istočne fasade (dimenzije istaka cca 1,15 x 14,75 m/ dubina x širina). U vertikalnom odnosu masa, objekat nije projektiran simetrično: Svojim položajem na jugoistočnom uglu objekta, istaknut je toranj pokriven neobaroknom

² Citirano iz teksta Mirzeta Mujadžića, direktora Javne ustanove Zavoda za zaštitu kulturnog naslijeđa iz Bihaća, o objektima iz austrougarskog perioda u Bihaću.

³ Ludwig Huber, tehničar (Siegharting kod Schertinga, Gornja Austrija, 12. VIII 1859. - Sarajevo, 17. VII 1921.) Završio Državnu umjetničku školu, Arhitektonski odsjek u Salzburgu 1881. godine. Prije dolaska u Bosnu službovao kod više građevinskih firmi u Austriji. Radi u Mostaru od 1889. godine, a slijedeće prelazi u Sarajevo gdje radi u Građevnom odjeljenju Zemaljske vlade, Odsjek za visoku gradnju. Izvor: Arhiv Bosne i Hercegovine – personalni list; Bosnische Bote za 1899. i dalje. (Krzović, 1987., 248)

⁴ "Krajinaputevi" d.d. je dioničarsko društvo za izgradnju, rekonstrukciju i održavanje cesta iz Bihaća.

⁵ Objekat je izgrađen na relativno uskom pojasu (na svom najširem dijelu, parcela je široka cca 20 metara), orijentiranom u pravcu jug-sjever, između kanala (de facto, rukavca Une) i ulice Kanal. Kako je teren u znatnom padu u pravcu istok-zapad, istočni trakt objekta ima karakter podrumске, a zapadni trakt, suterenske etaže (op. E. Softić).

lukovičastom kupolom, dok je na sjeveroistočnom uglu objekta, u nivou spratne etaže, izveden balkon.

Za **vertikalnu komunikaciju** unutar objekta služi dvokrako **kameno stepenište** pozicionirano u jugoistočnom uglu objekta. Stepenišni prostor je unutrašnjih gabarita cca 2,8 x 6,34 metra, stepenišni krak (12 visina x 18 cm / 11 širina x 28 cm) ima širinu cca 1,25 metara. Stepenište nema zrcalnog prostora, a između stepenišnih krakova se nalazi zidno platno širine cca 30 cm. Stepenište povezuje podrum, prizemlje i sprat, ima izlaz na tavanski prostor, a u dispozicionom pogledu je pozicionirano uz južni završetak hodnika.

U **podrumsko-suterenskoj etaži** smješten je restoran sa pivnicom, kuhinjom i pomoćnim prostorijama (supraponiranim originalnoj prizemnoj etaži), dok su suterenskom dijelu aneksa objekta smješteni kancelarijski prostori. Svijetla visina podrumске etaže iznosi cca 2,75 metara. U poprečnim-ukrutnim zidovima podrumске etaže (debljine cca 50 cm i dužine cca 7,12 metara) izvedeni su otvori (dimenzija cca 2,35 x 4,12 m) koji su na gornjoj strani izvedeni sa plitkim svodovima (strijela luka ima visinu cca 1,00 m, a raspon luka je cca 4,12 metara).

Prizemlje objekta je u konstruktivnom smislu izvedeno sa podužnim nosivim zidovima (debljine cca 50 cm), a u dispozicionom pogledu radi se o 1½ traktom sistemu: prema ulici, na istočnoj strani objekta su pozicionirane 4 kancelarije (dubina trakta je cca 5,00 metara), dok je u ½ trakta, na zapadnoj strani objekta, pozicioniran hodnik. Na krajnjoj sjevernoj strani objekta nalazi se sala kancelarija (dimenzija cca 3,95 x 6,37 m)

U aneksu objekta na nivou prizemne etaže se nalaze 4 manje kancelarije, degažman i mokri čvor sa sanitarijama.

Dispoziciono rješenje **spratne etaže** je skoro identično prizemnoj etaži. Izuzetak predstavlja izveden balkon sa balustradnom ogradom (dimenzije balkona cca 1,88 x 4,50 m/ dubina x širina) na sjeveroistočnom uglu objekta, dok su, u dijelu aneksa objekta su 2 manje kancelarije i degažman transformirani u jednu veću kancelariju, a mokri čvor sa sanitarijama je ostao na istoj poziciji.

Svijetla visina prizemne i spratne etaže iznose cca 3,30 metara, a međuspratne konstrukcije su izvedene od drvenog grednika.

U **potkrovlju objekta**, izvedeno je drveno dvovodno krovište, čija krovna konstrukcija je izvedena sistemom poprečno postavljenih jednostrukih vješaljki sa gredama raspinjačama. Krovište je izvedeno bez nadzidaka, donje podrožnice su dimenzija 16 x 17 cm, gornje 15 x 15 cm, stupovi vješaljke dimenzija 15 x 15 cm, kosnici vješaljke dimenzija 14 x 14 cm, vezači vješaljke dimenzija 22 x 27 cm, rogovi dimenzija 12 x 16 cm. Krovni pokrivač je izveden od bitumenske šindre.

Fasade nose odlike neobaroknog i neoklasicističkog izraza.

Najreprezentativnija je ulična, istočna fasada objekta. U središnjem rizalitnom istaku (dimenzije istaka cca 1,15 x 14,75 m) smješteno je 5 vertikalnih prozorskih osovina.

Sokl objekta je obložen kamenom oblogom zidanom u ciklopskom vezu i ima rustikalan izgled. U soklu je izvedeno ukupno 6 prozorskih otvora (širine 65, odnosno 125 cm i visine 65 cm) za osvjetljavanje podrumске etaže.

Oko prozorskih otvora prizemne etaže, koji imaju zidarske mjere cca 120 x 205 cm, postavljeni su okviri jednostavne profilacije, u čijem vrhu se nalaze zaglavni

kamenovi. Ispod prozora su profilisane trake, koje na svojim krajevima, u donjim zonama imaju dentile. Prozorski otvori prizemlja imaju demire od kovanog gvožđa.

Oko prozorskih otvora spratne etaže, koji imaju zidarske mjere cca 120 x 205 cm, postavljeni su okviri u vidu plitkog reljefa, u čijem vrhu se nalaze segmentni frontoni, a u tjemenu prozora kartuše u formi plitkoreljefnih kanelura. Ispod prozora su profilirane trake, koje na svojim krajevima, u donjim zonama imaju dentile.

Fasada je raščlanjena po horizontali jednostavnim tekućim vijencima koji su pozicionirani u nivou međuspratnih tavanica i završnim krovnim vijencem objekta.

Uglovi rizalita, te uglovi objekta su naglašeni plastikom plitkoreljefnim vertikalnim bosažnim trakama širine cca 70-75 cm, kao i prostori između prozora (širina bosažnih traka cca 50 cm).

Iznad ulaznih vrata, na jugoistočnom uglu objekta, (dimenzija 110 x 210 cm) postavljen je dvovodni krovčić. U vrhu **tornja**, u nivou iznad krovnog vijenca, u „poluetaži“ (visine cca 200 cm), postavljena su na istočnoj i južnoj strani po 3 okulusa (dijametra cca 60 cm), na međurazmacima od cca 25 cm, koji služe za osvjetljenje zadnjeg stepenišnog kraka koji vodi ka tavanskoj etaži. Iznad okulusa su postavljeni arkadni frizovi profilisanih arhivolti u čijim tjemenu su izvedeni zaglavni kamenovi. Osim okulusa, stepenište je osvjetljeno jednim prozorom (zidarskih mjera cca 110 x 220), postavljenim u nivou između prizemlja i sprata, na istočnoj fasadi objekta.

Toranj završava neobaroknom lukovičastom kupolom (visine cca 270 cm), na čijem vrhu se nalazi alem visine cca 215 cm.

Svi prozori na glavnoj fasadi su izvedeni sa nadsvjetlima.

U središnjom prozorskoj osovini glavne fasade, iznad krovnog vijenca, a u ravni zida istočne fasade, je izveden timpanon polukružnog oblika (396 x 192 cm/širina x visina), unutar kojeg je postavljen prozor za osvjetljavanje tavanskog prostora. Prozor je polukružnog oblika (radijusa cca 90 cm) u čijem tjemenu je izveden zaglavni kamen.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Prema podacima Zavoda za zaštitu spomenika pri Federalnom ministarstvu kulture i sporta, **Zgrada Krajinaputeva u Bihaću nije** bila evidentirana ni zaštićena od Zavoda za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa BiH.⁶

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Nema podataka o vršenju konzervatorsko-restauratorskih radova. Uvidom u dvije fotografije objekta iz 1963. i 1975., kao i uvidom u postojeće stanje objekta, mogu se izvući određeni zaključci:

Tokom vremena objekat je doživio određene preinake, odnosno dogradnje. U periodu prije 1963. godine⁷, objektu je, na jugozapadnoj strani, u nivou suterena, prizemlja i sprata, dograđen aneks (dimenzija cca 5,53 x 9,22 m) pokriven jednovodnim krovštem nagiba 15 stepeni, kao i pomoćni ulaz (dimenzija cca 1,65 x 3,53 m), u nivou prizemne etaže, na južnoj strani objekta. Aneksu pomoćnog ulaza pristupalo se jednokrakim stepeništem, ograđenim kamenim balustrima, prislonjenim

⁶ Dopis Zavoda za zaštitu spomenika pri Federalnom ministarstvu kulture i sporta, br. 07-40-4-4919-1/07, od 5. 12. 2007. godine upućen Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika.

⁷ Stanje na fotografiji iz 1963. godine (snimljeno 24. 2. 1963., Snimak-524/5, Fototeka Javne ustanove Muzeja Unsko-sanskog kantona iz Bihaća).

uz južnu fasadu objekta. Aneks pomoćnog ulaza bio je pokriven trovodnim drvenim krovom.

Na fotografiji iz 1975. godine⁸, stanje objekta, u smislu dogradnji, je nepromijenjeno u odnosu na ono iz 1963. godine, dok je u tehničkim snimcima objekta, urađenim 2001. godine, sasvim evidentno da je dograđeni aneks (prvobitnih dimenzija cca 5,53 x 9,22 m) na jugozapadnoj strani objekta, u periodu između 1975.-2001., doživio novu preinaku, aneks je proširen u pravcu južne strane objekta, za cca 1,65 metara, u nivou suterena, prizemlja i sprata, integrišući i nekadašnji aneks pomoćnog ulaza, koji je prvobitno bio prislonjen uz južnu fasadu objekta.

Krovne površine dvostranog krovišta, kao i krovišta iznad aneksa objekta su pokrivene bitumenskom šindrom, a prozorski otvori (dimenzija cca 118 x 140 cm) zatvoreni su PVC prozorima.

5. Sadašnje stanje dobra

Vanjska fasadna platna su djelomično oštećena usljed djelovanja atmosferskih utjecaja. Oštećenja se ogledaju kroz ljuštenje boje i maltera: u zonama krovnih vijenaca, uglova rizalitnog istaka istočne fasade, prozorskih klupica i prozorskih parapeta, parapetne zone jugoistočnog ugla objekta.

6. Specifični rizici

Nepoduzimanje mjera održavanja, kao i neadekvatna dograđivanje objekta izvršena bez smjernica i suglasnosti službe zaštite.

III – ZAKLJUČAK

Objekat predstavlja reprezentativni primjer objekta javnog karaktera. Njegov nastanak se veže za urbani razvoj gradskog jezgra Bihaća u vrijeme austrougarske uprave u BiH i predstavlja realizaciju planske regulative u sklopu zakonske provedbe planske dokumentacije od strane nadležne uprave. Objekat predstavlja sačuvani primjer objekta javnog karaktera podignutog u vrijeme austrougarske uprave u BiH.

Primjenjujući Kriterije za donošenje odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom (»Službeni glasnik BiH« br. 33/02 i 15/03), Povjerenstvo je donijelo odluku kao u dispozitivu. Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijima:

A. Vremensko određenje

(dobra nastala od prapovijesti do 1960. godine)

B. Povijesna vrijednost

(veza građevine, cjeline ili područja sa povijesnom ličnošću ili značajnim događajem u povijesti)

C. Umjetnička i estetska vrijednost

- i. Proporcije,
- ii. Kompozicija,
- iii. Vrijednost detalja,
- iv. Vrijednost konstrukcije.

⁸ Stanje na fotografiji iz 1975. godine (snimljeno 23. 6. 1975., Snimak-950/7, Fototeka Javne ustanove Muzeja Unsko-sanskog kantona iz Bihaća).

D. Čitljivost (dokumentarna, znanstvena, obrazovna vrijednost)

- i. Djelo značajnog umjetnika ili graditelja,
- ii. Svjedočanstvo o određenom tipu, stilu ili regionalnom maniru.

E. Svjedočanstvo o tipičnom načinu života u određenom razdoblju.

F. Simbolička vrijednost

- i. Tradicionalna vrijednost,
- ii. Značaj za identitet skupine ljudi.

G. Ambijentalna vrijednost

- i. Odnos oblika prema ostalim dijelovima cjeline,
- ii. Značenje u strukturi i slici grada,
- iii. Objekat ili skupina objekata je dio cjeline ili područja.

H. Izvornost

- i. Položaj i smještaj u prostoru.

Sastavni dio ove odluke su:

- Kopija katastarskog plana;
- Posjedovni list;
- Fotodokumentacija Javne ustanove Muzeja Unsko-sanskog kantona iz Bihaća:
 1. fotografija iz 1963. godine, snimljena 24. 2.1963., Snimak-524/5
 2. fotografija iz 1975. godine (snimljeno 23. 6.1975., Snimak-950/7;
- Fotodokumentacija Javne ustanove Zavoda za zaštitu kulturnog naslijeđa iz Bihaća;
- Fotodokumentacija postojećeg stanja objekta, fotografisao 27. studenog 2008. godine, digitalnim fotoaparatom Canon Power Shot A450, arhitekta Emir Softić.

DOKUMENTACIJA - grafički prilozi Javne ustanove Zavoda za zaštitu kulturnog naslijeđa iz Bihaća:

1. Osnova suterena Mj 1:50
2. Osnova prizemlja Mj 1:50
3. Osnova sprata Mj 1:50
4. Osnova krovišta Mj 1:50
5. Prednja fasada Mj 1:50
6. Bočna fasada Mj 1:50
7. Presjek A-A Mj 1:50

Korištena literatura:

Tijekom vođenja postupka proglašenja povijesnog spomenika **Zgrade Krajina puteva u Bihaću** nacionalnim spomenikom BiH, korištena je sljedeća literatura:

1890. Lopašić, Radoslav, Bihać i Bihaćka krajina, Zagreb 1890.

1953. Kreševljaković, Hamdija, Stari bosanski gradovi, Naše starine 1953.
1987. Krzović, Ibrahim, Arhitektura BiH 1878–1918., Sarajevo 1987.
1989. Dimitrijević, Branka, Arhitekt Karl Pařík, disertacija, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1989.
1989. Božić, Jela, Arhitekt Josip pl. Vancaš, Značaj i doprinos arhitekturi Sarajeva u periodu Austrougarske uprave, doktorska disertacija, Arhitektonski fakultet Univerziteta u Sarajevu,
2004. Krzović, Ibrahim, Arhitektura secesije u BiH, Biblioteka Kulturno naslijeđe, Sarajevo
2007. Tekst Mirzeta Mujadžića, direktora Javne ustanove Zavoda za zaštitu kulturnog naslijeđa iz Bihaća, o objektima iz austrougarskog perioda u Bihaću
- Ustupljena dokumentacija Javne ustanove Zavoda za zaštitu kulturnog naslijeđa iz Bihaća

Nosilac istraživanja i izrade Prijedloga odluke:
Emir Softić, diplomirani inženjer arhitekture,
saradnik za spomenike graditeljskog naslijeđa
u povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika